

ПЕРСПЕКТИВА

ЕНЕРГОАТОМ
ENERGOATOM

Тижнева газета

№36 (1458) 7 вересня 2019 р.

Заснована в 1991 році

ЮРІЙ НЕДАШКОВСЬКИЙ ІНСПЕКТУВАВ РОБОТИ З ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ТУРБОГЕНЕРАТОРА

29 серпня на Хмельницькій АЕС з робочим візитом перебував президент НАЕК Енергоатом Юрій Недашковський. Під головуванням керівника компанії відбулася нарада з питань відновлення праце-

здатності турбогенератора енергоблока №1 ХАЕС.

В нараді взяли участь представники Міненерговугілля України - генеральний директор Департаменту енергетичних ринків О.Буславець та начальник відділу поводження із радіоактивними відходами Департаменту ядерної енергетики та атомно-промислового комплексу В.Кушта, - Державної інспекції з експлуатації електричних станцій і мереж, Служби безпеки України, представники ДП «НАЕК «Енергоатом», відокремлених підрозділів РАЕС та ХАЕС, «Атомремонтсервіс», «Складське господарство», «Управління спра-

вами».

Під час наради генеральний директор ВП ХАЕС доповів про пошкодження та хід робіт з ремонту генератора. Заслухали також доповіді директора АРС В.Шикуну,

начальника електричного цеху ХАЕС В.Семенова, які доповіли про графік виконання робіт, наявність ТМЦ та оснастки, людські ресурси, фінансування тощо.

Заступник головного інженера ХАЕС з ремонту В.Лисенко поінформував учасників наради про виконання робіт по заміні статора генератора. Головний інженер ВП ХАЕС О.Клепов розповів про режим роботи енергоблоків №1 і №2 ХАЕС під час проведення ремонту генератора.

Нагадаємо, що згідно із графіком пуску першого енергоблока Хмельницької АЕС 14 серпня 2019 року при виконанні програми пускових операцій виявлено несправність допоміжних систем генератора, систем водневого та водяного охолодження, підвищення віброшвидкості на підшипниках турбогенератора, внаслідок чого виробування було зупинено.

За результатами попередньої дефектації вирішено провести модернізацію та ремонт на резервному статорі генератора, який з

2010 року, після переведення в процес модернізації за технологією фірми ALSTOM, перебуває на території проммайданчика Хмельницької АЕС. Зараз на ньому проведено демонтаж обмотки, ведуться роботи на нажимних плитах, системі охолодження стрижнів. Після закінчення модернізаційних робіт буде виконане вкладання обмотки. Також було виявлено пошкодження на роторі. Це вимагає проведення його очищення і виконання робіт для відновлення працездатності.

Спеціалістами Хмельницької АЕС розроблені графіки проведення основних робіт під час ремонту турбогенератора персоналом ВП АРС, які будуть виконувати модернізаційні роботи на статорі. Розроблені також деталізовані графіки виконання робіт. Щоденно під керівництвом головного інженера ХАЕС проводяться наради із керівниками і спеціалістами, які відповідають за ремонт визначеного обладнання.

Власна інформація

Вівторкові зустрічі

СЛОВО ЗА ВАМИ, ЗАКОНОДАВЦІ

На збіглому тижні журналісти спілкувалися із начальником відділу супроводу нових блоків С.В.Карликом. Колектив очолюваного ним підрозділу зосереджує свої зусилля на обстеженні тепломеханічного обладнання, уже змонтованого на третьому і частково четвертому енергоблоках,

а також того, що зберігається у Хмельницькому відділенні ВП «Складське господарство» ДП «НАЕК «Енергоатом», на майданчику «великоваговиків». Багаторічне затягування в часі будівництва нових потужностей вимагає постійного контролю за тим, як поводить себе устаткування, наскільки придатне для подальшого використання. Без проведення консерваційних робіт, які виконуються за результатами проведених обстежень, зберегти його у працездатному стані, було б

неможливо. Співрозмовник стверджує, що навіть придбане кілька десятиліть тому обладнання не є морально застарілим і буде використане при будові третього і четвертого енергоблоків. Його перелік об'ємний і не є сталим, піддаючись пості-

йному коригуванню. Те, що з плином часу перестало відповідати сучасним вимогам і стандартам, з переліку виключається. На обладнанні, яке експлуатуватиметься на нових енергоблоках, періодично виконуються консерваційні роботи, фактично, як каже Сергій Володимирович, через кожні рік-два. Сумніватися у його технічних характеристиках нема підстав.

- З обладнанням зрозуміло, а як з існуючими будівельними конструкціями?

- Їх обстеження завершено і виконано весь обсяг консерваційних робіт.

- Хто досліджував стан будівельних конструкцій і до яких висновків дійшли фахівці?

- Обстеження проводили фахівці спеціалізованих організацій, зокрема Держ-

буду України. Висновки позитивні, конструкції готові нести відповідні навантаження під час експлуатації добудованих 3 і 4 енергоблоків. За роки, що минули, бетон тільки набрав міцності, що підтверджено дослідженнями.

Зауважу, що ґрунтовне обстеження проводилося у 2012 році, оскільки будівництво з того часу так і не розпочалося, управління капітального будівництва, як того вимагають чинні нормативи, укладає договір з Держбудом на додаткове обстеження. Тобто, ми не будемо послугуватися тільки попередніми результатами, бо зацікавлені у повноті інформації про істинний стан конструкцій.

- Зроблено багато, але будівництво так і не розпочалося. Що ж відділяє нас від омріяного проекту?

- Зовсім небагато, оскільки всю підготовчу роботу виконано. Маємо відкориговане і затверджене урядом техніко-економічне обґрунтування будівництва нових блоків з врахуванням вибору нового постачальника реакторної установки, маємо результати повторних громадських обговорень у зоні спостереження і транскордонних консультацій з цього приводу. Тепер вся надія на законодавців. Щиро віримо, що новообраний парламент виважено і відповідально підійде до розгляду питання добудови нових енергоблоків на майданчику Хмельницької АЕС і проголосує Закон, який дозволить дати старт будівельним роботам.

Ольга Сокол

**643,1 МЛН КВТ*ГОД ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ
ХМЕЛЬНИЦЬКА АТОМНА ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ
ВИРОБИЛА У СЕРПНІ ПОТОЧНОГО РОКУ**

У серпні цього року Хмельницька атомна електростанція виробила 643,1 млн кВт*год електроенергії. З початку року цей показник склав 5 764,7 млн кВт*год електроенергії.

На першому енергоблоці триває планово-попереджувальний ремонт.

Коефіцієнт використання встановленої потужності (КВВП) на другому енергоблоці у серпні 2019 року становив 86,43 %, на ХАЕС загалом - 43,22%.

З початку експлуатації Хмельницькою АЕС вироблено 299 731,5 млн кВт*год електроенергії (станом на 24:00 31.08.2019).

Радіаційний стан на промисловому майданчику та у прилеглих регіонах не зазнавав змін, знаходиться на рівні, який відповідає нормальній експлуатації енергоблоків, і не перевищує природних фонових значень.

ПОДОЛАНО ЧЕРГОВИЙ РУБІЖ

У Андрія Васильовича Данилюка цьогогоріч кілька «круглих» дат, серед яких пів віковий ювілей від дня народження, тридцять п'ять років трудового стажу, п'ятнадцять літ роботи у складі оперативного персоналу ХАЕС, а останні одинадцять літ він начальник зміни атомної електростанції.

У рекомендаційному листі щодо відзначення Андрія Васильовича Почесною грамотою ДП «НАЕК «Енергоатом» зазначається, що ювіляр надзвичайно «відповідально ставиться до посадових обов'язків, здійснює оперативне керування зміною, забезпечуючи економічну, надійну і безпечну експлуатацію обладнання».

Колеги по роботі відзначають, що Андрій Васильович творчо підходить до виконання виробничих завдань, виявляє постійну увагу та інтерес до нового, працює над підвищенням своєї кваліфікації і загальноосвітнього рівня. Він ініціативний, ерудований у різних сферах і має тверді фахові технічні знання, високу працездатність. Обов'язки, визначені посадовою інструкцією, виконує зразково і сумлінно. Самостійний у прийнятті рішень. Є наставником молоді, свій накопичений досвід і знання

передає молодим робітникам та інженерам оперативного персоналу.

Всі ці складові є основою авторитету фахівця. Колеги щиро вітають ювіляра і бажають йому здоров'я, нових здобутків і довгих років трудової наснаги.

ТЕРМІНИ ППР КОРИГУЮТЬСЯ

У рамках заходів з продовження терміну експлуатації першого енергоблока, реалізованих під час планово-попереджувального ремонту, який розпочався ще в минулому році, було виконано колосальний обсяг робіт, в тому числі модернізаційного характеру. На самому початку мало хто вірив, каже начальник відділу модернізації і реконструкції О.П. Косік, що нашому колективу це під силу. Складнощі, за його словами, були у дещо запізненому отриманні проектної документації та забезпеченні фінансуванням.

Як наслідок, виникла затримка із погодженням технічних рішень із ДІЯРУ на реалізацію заходів та проведення торгів із вибору виконавців будівельно-монтажних та пуско-налагоджувальних робіт. Крім того, ми не змогли вчасно закупити обладнання та допоміжні матеріали для реалізації заходів, пов'язаних із продовженням терміну експлуатації енергоблока №1.

Зауважу, що основне обладнання, яке підлягало заміні, ми закупляли за кредитні кошти Європейського банку реконструкції і розвитку та Євратома, загальна сума яких перевищує два мільярди гривень. Сама процедура закупівлі обладнання за кредитні кошти досить тривала, а проектним організаціям, договори з якими на розробку проектно-кошторисної документації були укладені завчасно, потрібні були вихідні дані про вибраний тип обладнання, без чого вони не могли виконати свою роботу. Вихідні дані для розробки проекту могли бути видані тільки після проведення торгів, от і опинилися всі у своєрідному замкнутому колі. Вихід з ситуації шукали на рівні керівництва енергокомпанії, аби не зірвати торгів на закупівлю товарно-матеріальних цінностей і допоміжного обладнання, ще більше заганаючи себе в глухий кут, долучили до справи підрядників, включивши в договір на виконання будівельно-монтажних робіт постачання матеріалів.

- А в чому тут плюси?

- Наші партнери-підрядники не залежні від системи державних закупівель ProZorro, яка вимагає доволі тривалих термінів для проведення необхідних процедур. Оскільки обладнання, яке використовується на атомних електростанціях, не є товаром, що знаходиться у вільному продажі, і виробник береться за його виготовлення

тільки після укладення відповідних договорів, зволікати не можна було. Отож, передача функцій щодо постачання певного обладнання й матеріалів підрядникам дозволила виграти час і виконати заплановані обсяги робіт у встановлені терміни.

- Отримання Ліцензії на продовження терміну експлуатації першого енергоблока вимагає, в тому числі, виконання заходів К(з)ПБ?

- Продовження терміну експлуатації будь-якого енергоблока передбачає насамперед виконання заходів Програми підвищення рівня безпеки. Якщо говорити конкретно про наш перший енергоблок, то в програму з ПТЕ, погоджену ДІЯРУ, були внесені заходи К(з)ПБ. Деякі з них, за погодженням з регулятором, у цей ППР ми виконували частково. Наприклад, модернізацію керуючих систем безпеки із заміною УКТЗ у ЦТАВ провели тільки на двох каналах безпеки, на третьому зробимо це під час наступного планово-попереджувального ремонту. Те ж саме і з системою протидимового захисту, - реалізували не в повному обсязі, а тільки перший етап, другий також будемо виконувати пізніше, у наступний ППР. Аналогічна ситуація була із реалізацією заходу «Впровадження скидання примусового тиску із СГО», виконувався тільки перший етап. Саме такі обсяги були погоджені з ДІЯРУ.

В рамках К(з)ПБ ми виконали максимально все із запланованих так званих постфуксимських заходів. Під час поточного ППР роботи велися практично по 37 заходах Програми. Крім того виконувалися й інші роботи, які передбачені галузевими програмами. Загалом обсяг дуже великий.

- Олександр Петровичу, ви називали значні суми кредитних коштів, витрачені на закупівлю основного обладнання. А з яких джерел фінансувалися інші заходи?

- Відповідно до кредитної угоди між НАЕК «Енергоатом» та ЄБРР і Євратом основне обладнання закуповується за рахунок кредитних коштів, а розробка проектно-кошторисної документації, закупівля допоміжного обладнання та матеріалів, виконання БМР та ПНР фінансується за кошти компанії. Що стосується заходів, які не увійшли до кредитних пакетів, то все фінансу-

вання відбувалось за рахунок коштів компанії.

- Яка зараз ситуація на першому енергоблоці?

- Частину заходів, які ми і декларували, і виконували на першому енергоблоці, не завершено. Не завершили в частині проведення випробувань, які можливо виконати при виході енергоблока на відповідні параметри потужності. І як тільки блок буде введено в роботу, ці випробування будуть проведені та підготовлені всі звіти про їх виконання.

Щодо ситуації, яка склалася: при виконанні програми пускових операцій виявлено несправність допоміжних систем генератора, системою водневого та водяного охолодження, підвищення віброшвидкості на підшипниках турбогенератора, внаслідок чого випробування було зупинено. Термін відновлення працездатності генератора тривалий, орієнтовно - до кінця грудня, зараз триває узгодження графіку ремонту.

Зважаючи на проблеми, які виникли на першому енергоблоці, у нас помінялася вся концепція і підхід до зупинки енергоблока №2. За графіком планували зупинити його на ремонт 6 жовтня, тривалістю 198 діб. Такий великий ремонт викликаний необхідністю виконання робіт у рамках К(з)ПБ. Загалом було заплановано виконання 13 заходів К(з)ПБ, основне обладнання для яких закуплялося за кредитні кошти. Частина його вже на складах, решта надійде найближчим часом. Усі ці заходи мають бути реалізовані, адже це міжнародні зобов'язання України. Основна особливість полягає в тому, що Європейський банк реконструкції і розвитку та Євратом платять постачальникам обладнання 90 відсотків суми договору по факту поставки, а 10 відсотків - після введення обладнання в промислову експлуатацію. Виходячи із ситуації, яка склалася на даний момент, уже зрозуміло, що ці роботи будуть виконуватись під час наступного ППР. В ППР-20 на енергоблоці №2 будемо мати великий обсяг робіт як у турбінному, так і у реакторному відділенні.

Зараз же, через тривалий ремонт турбогенератора енергоблока №1, прийняте рішення про зупинку енергоблока №2 на ППР тривалістю 52 доби. За цей час будуть виконані тільки всі регламентні роботи і незначна частина модернізаційних. Всі інші роботи з модернізації, які вимагають тривалих термінів реалізації, переносяться на наступний ППР. Попередньо зупинка енергоблока №2 запланована на 26-27 вересня. Однією із причин прийняття такого рішення є необхідність забезпечення теплом і гарячою водою нашого міста під час осінньо-зимового періоду.

Ольга Сокол

ДОТОРКНУТИСЯ ДО ВИСОКИХ МАТЕРІЙ

Це під силу навіть малюку, зокрема вдалось однорічній відвідувачці інформаційного центру Хмельницької АЕС дівчинці із красивим ім'ям Злата. Крихітка була в числі учасниць групи дітей англомовного табору «GoCamp2019», які нещодавно із екскурсією побували на атомній електростанції. Злата в прямому значенні цього слова, посиділа на макеті реактора, викликавши усмішки багатьох наших працівників, а також друзів із Фейсбуку. Трішки старші відвідувачі групи спробували виробити електроенергію на спеціальному тренажері-велосипеді.

І так з дня у день в інформаційному центрі – своєрідній візитівці Хмельницької АЕС, демонструються високі матерії маленьким і дорослим, відомим і пересічним, професіоналам різних галузей і простим людям, учням та науковцям, прихильникам та опонентам атомної енергетики. Всі, хто хоч раз виявив бажання побачити і доторкнутися до складних процесів ядерної фізики, і збагнути, як нейтрони-електрони-протони виробляють усім нам такі необхідні блага цивілізації, - отримують відповіді на свої запитання.

У інформаційному центрі завжди чимало учнівської молоді з усіх куточків України. Візити допомагають краще орієнтуватися у відповідних напрямках природничих наук, що згодом дає гарні результати у написанні рефератів, науково-дослідницьких робіт тощо. Цього року такими гостями були представники Малої академії наук учнівської молоді з Рівного, учасники Міжнародного молодіжного форуму під егідою Українського ядерного товариства, львівські ліцеїсти, учасники Всеукраїнських змагань з початкового технічного моделювання. Хорошим практичним досвідом стають екскурсії на ХАЕС і для вчителів фізики. «Ми зацікавлені у співпраці з вами, хочемо, аби учні ближче познайомилися з будовою та принципом дії турбогенератора, електрогенератора, виробленням електроенергії та передачею її на відстань», - висловлювала у листі свої сподівання на співпрацю вчитель фізики Берездівського ліцею, що на Славутчині, Ванда Прокопченко. І результат виявився промовистим: учениця наставниці Ганна Зінчук згодом стала слухачкою факультативу «Вступ в атомну енергетику», який уже багато років поспіль організовує відділ роботи з громадськістю і ЗМІ Хмельницької АЕС, а цього року виборола гран-прі на Всеукраїнському конкурсі «Атомна енергетика і ми» з роботою на тему «Дослідження роботи турбогенератора ТВВ-1000-2-МУЗ, забезпечення максимальної надійності енерговиробництва та його економічності».

Роботою атомної електростанції постійно цікавляться студенти різних вітчизняних навчаль-

них закладів, зокрема профільних енергетичних вузів Києва, Львова, Одеси, Вінниці, Тернополя. Вони неодноразово відвідували інформаційний центр, машинний зал станції, навчально-тренувальний центр, оглядовий майданчик ХАЕС і щоразу відкривали для себе нові та корисні знання. Частина з цих екскурсантів повертається сюди, на майданчик наймолодшої АЕС України, вже у статусі молодих спеціалістів, аби продовжити справу своїх батьків. Як правило, їх професійний шлях починався з факультативу «Вступ в атомну енергетику», де учням читали лекції фахівці Хмельницької АЕС, а майбутні атомники змагалися в написанні наукових рефератів.

Депутати різного рівня, представники територіальних громад, державних установ та організацій, активісти різноманітних громадських об'єднань та спілок – ще одна широка категорія постійних гостей ХАЕС. Розлогість їх інтересів від екологічно-природоохоронних аспектів до створення безпечних умов праці на робочих місцях енергопідприємства. Нинішнього року таких візитів було досить багато, адже громади цікавилися продовженням терміну експлуатації першого мільйонника станції, який уже відпрацював 30 років.

Готувати сюжети про роботу атомної станції, жодного разу не відвідавши її, дуже складно. Фахівці-інформаційники готові допомогти колегам, аби матеріал вийшов грамотним, зрозумілим та пізнавальним. Про роботу ХАЕС, зокрема технологію виробництва електроенергії, її місце та роль в енергетичній системі України нещодавно робили репортаж журналісти 33 каналу із Хмельницького, детально знайомилися із темою у інформаційному центрі Хмельницької АЕС.

Взагалі на екскурсіях у інформаційному центрі ХАЕС, якщо взяти за відлік початок нового тисячоліття, а саме 2000 рік, побувало близько 60 тисяч відвідувачів. Це гості з усіх куточків не тільки України, а й з інших країн, різних континентів. Зокрема, влітку поточного року учасником ознайомчого візиту на Хмельницьку АЕС стала відомий американський фахівець з екології та геоінформаційних технологій стипендіатка програми імені Фулбрайта, гостьовий професор у Національному університеті водного господарства та природокористування (м. Рівне) Елейна Малетт. Вона організувала в Україні кількадесяти семінар на тему прийняття рішень у сфері охорони довкілля і зауважила, що енергетична структура – це важлива частина планування землекористування та екологічного майбутнього нації. «Нині дуже важливо відвідати одне з найбільших в Україні підприємств, що випускає електро-

енергію, ознайомитися із циклом виробництва, порівняти його вплив на навколишнє середовище із впливом інших джерел отримання енергії – гідроенергетики, вичопного палива та відновлювальних джерел та обговорити їх соціально-економічні та екологічні складники», - наголосила пані Елейна.

Восени минулого року працівниками ВРГІЗМІ було організовано екскурсійний огляд на Хмельницьку АЕС для представників делегації з міста-побратима Нетішина польського міста Новий Сонч.

Серед цікавих листів, які надійшли на адресу генерального директора у 2018 році, було прохання наступного змісту: «Доброго дня, шановний Микола Сергійовичу, мене звали Олександр Тимошук, мешкаю у місті Шепетівка. У мого батька Василя Олександровича у жовтні день народження, і я хотів би зробити йому подарунок - екскурсію на Хмельницьку АЕС, так як він багато читав і дуже цікавиться роботою та діяльністю станції. Усю свою трудову діяльність провів на залізниці, працюючи електромеханіком радіозв'язку». Така зацікавленість не залишилась без позитивної резолюції, і екскурсія відбулась. Василь Олександрович Тимошук із сином Олександром приєдналися до групи інших відвідувачів, а спеціалісти відділу роботи з громадськістю і ЗМІ змогли організувати такий креативний подарунок.

Нещодавно Хмельницька АЕС отримала лист студента Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва з Луцька Станіслава Чохленка із проханням відвідати станцію. Юнак висловив велике бажання побачити енергетичний об'єкт, оскільки цікавиться темою атомної енергетики, зокрема будовою та роботою ядерного реактора.

Хлопець лишив відгук на сторінці ХАЕС у Фейсбуці: «Величезне дя-

кую вам за екскурсію! Стільки вражень і емоцій я ще ніколи не відчував. Дійсно, збулася моя мрія».

Неабиякі враження від візиту на ХАЕС отримав співробітник Міністерства закордонних справ України Юрій Романчук, який з дружиною Оленою та сином Михайлом на власні очі побачили, як працює атомна станція. Він зазначив, що бажання відвідати ядерний об'єкт виникло після перегляду серіалу «Чорнобиль»: «Я знав, що половина вітчизняної електроенергії виробляється саме на атомних електростанціях, але не усвідомлював, що без ядерної енергетики ані в Україні, ані у всього людства немає майбутнього. Відвідування Хмельницької АЕС залишило дуже позитивні враження. Видно, що Україна не втратила статусу ядерної держави і активно розвиває свою атомну галузь. Ми - в п'ятірці лідерів серед європейських країн за потужністю ядерної енергетики». Про саму екскурсію та багато іншого Юрій Романчук ґрунтовно та цікаво написав у соціальній мережі Фейсбук.

Урізноманітнити цьогорічний літній відпочинок вирішили вчителі та учні Самотоївської ЗОШ, що на Сумщині. Зробити ж це весело, пізнавально та захоплююче їм допомогли працівники інформаційного центру.

Минулого року на майданчику ХАЕС два тижні функціонувала VII літня ядерна школа «Молодь і майбутнє атомної енергетики», у якій брали участь студенти вітчизняних вищих навчальних закладів з метою формування позитивного іміджу енергокомпанії та зміцнення взаємин між профільними вузами.

Нашими гостями були також веломандрівники з Києва, зокрема випускник Технологічного інституту з м. Онтаріо (Канада) Олександр Кушніренко та його товариші. Відгукнулися фахівці інформцентру і на прохання батьків із Хмельницького щодо організації екскурсії на ХАЕС для доньки-десятикласниці Ярослави Кожемяко, яка замалечку мріяла пов'язати своє майбутнє із атомною енергетикою та навчатися у Національному технічному університеті «КПІ». Дівчина на той час була членом Малої академії наук України та готувала науково-дослідницьку роботу «Зоряний нуклеосинтез – основа термоядерних електростанцій майбутнього».

Так, все починається в житті з малого: і проста зацікавленість малечі складними і досить специфічними речами в майбутньому переростає у написання подібних наукових праць. Принаймні, юні нетішинці у нинішній День знань вже зробили початок: третьокласники ЗОШ №3 розпочали навчальний рік із екскурсії в інформаційний центр Хмельницької АЕС.

Тетяна Степанюк

ПРАЦЮЮТЬ НА ОХОРОНУ ПРАЦІ

Нещодавно на адресу відділу охорони праці Хмельницької АЕС надійшли дві відзнаки – Грамота управління Держпраці у Хмельницькій області та Подяка ДП «Подільський ЕТЦ». Відзнаки отримані за багаторічну сумлінну співпрацю у забезпеченні та впровадженні заходів щодо створення належних, безпечних і здорових умов праці та з нагоди 35-ї річниці від дня створення відділу охорони праці на підприємстві.

У «колекції» відділу охорони праці ХАЕС багато інших нагород. Результатом щоденної кропіткої роботи відділу стало визнання ВП «Хмельницька АЕС» ДП «НАЕК «Енергоатом» переможцем у вперше проведеному Всеукраїнському огляді-конкурсі на присвоєння звання «Краще підприємство з охорони праці» за результатами роботи у 2016 році у номінації «Енергопостачання та транспорт» в категорії «від 250 і більше працівників». Організатором конкурсу виступила Державна служба України з питань праці.

- Охорона праці в числі пріоритетів діяльності колективу Хмельницької АЕС, - розповідає начальник відділу охорони праці Сергій Романко. - Про високий фаховий рівень моїх колег свідчать висновки численних комісій, зокрема й аудиторів Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці. Вже кілька разів поспіль колектив ВП ХАЕС ДП «НАЕК «Енергоатом» на першій позиції у щорічному обласному огляді-конкурсі на кращу організацію роботи з охорони праці, зниження травматизму, професійних захворювань та загибелі працюючих на виробництві серед підприємств із середньою обліковою чисельністю понад тисячу осіб. І у сфері ядерної енергетики України Хмельницька АЕС утримується серед лідерів безпечної роботи.

У відділі охорони праці ХАЕС трудиться 16 фахівців, основним напрямком діяльності яких є реалізація конституційних прав громадян на охорону життя та здоров'я у процесі трудової діяльності. Цей напрямок потребує постійного удосконалення системи управління, створення безпечних умов роботи для всього персоналу.

На Хмельницькій АЕС до охорони праці особливе ставлення, адже за суттю виробництво технологічно складне і пов'язане з певними ризиками. Відтак від кожного працівника вимагається належне ставлення до виконання посадових інструкцій, до норм і правил радіаційної, протипожежної безпеки, складових охорони праці.

Колектив відділу охорони праці протягом тридцяти п'яти років причетний до всіх основних тенденцій, які запроваджуються в атомній енергетиці щодо культури безпеки, яка є складовою покращення виробничих процесів.

Історія цього підрозділу розпочалась у вересні 1984 року. Тоді на Хмельницькій АЕС було створено відділ охорони праці й техніки безпеки, який був покликаний запобігати виробничим нещасним випадкам і профзахворюванням, розробляв систему заходів і вимог для усунення цих причин і створення безпечних та сприятливих умов праці. Першим керівником відділу призна-

чено В.Г. Копилова (на посаді у 1985–1996 рр.). У цей час до штату, окрім керівника, входило ще 7 осіб: інженери з охорони праці Т.О. Болотова, Ю.О. Харитонов, В.В. Копилов і Л.Г. Юрченко, персонал ПСЛ - Т.Г. Резінкіна, А.Г. Нікітіна й В.В. Сергєєва. Згодом начальником відділу призначили Ю.О. Харитонова (1996–2003 рр.).

У 2002 році відділ охорони праці й техніки безпеки перейменовано у відділ охорони праці (ВОП), який очолив Ю.І. Головачов (2003–2009 рр.). Наразі тут працює 19 осіб. З 2009 р. відділом керує С.І. Романко. Інспекторська група налічує 12 фахівців: заступник начальника відділу П.М. Ванік, старші інспектори В.І. Мельничук, С.О. Пекарський, О.А. Тадеошук, інспектори В.І. Мазур, О.Б. Хайрудінова, Р.О. Барилка, С.І. Кусков, Р.Р. Романко, Н.І. Смолій, І.А. Пантелюк, інженер Ю.В. Малько. У минулі роки працівниками відділу охорони праці були О.С. Гордійчук, Н.Ю. Костен-

ко, Л.О. Богомолів, В.В. Уфімцев, О.С. Новік, К.В. Клепова, Г.Ю. Рассовська, Н. Глушакова.

Головна мета діяльності відділу охорони праці – впровадження європейських норм, стандартів і цінностей у питаннях охорони праці, створення безпечних і здорових умов для учасників виробничого процесу, реалізація конституційного права працівників на охорону їхнього життя і здоров'я. Крім того, працівники відділу контролюють організацію навчання, перевірку знань працівників, забезпечення та використання спецодегу, спецвзуття та інших ЗІЗ, відповідають за проведення інструктажів із охорони праці. З 1987 року у складі ВОП функціонує промислово-санітарна лабораторія (ПСЛ), яку очолювала Т. Г. Резінкіна. Сьогодні до штату ПСЛ входить 6 осіб: начальник лабораторії Г. Ю. Шуганцева, інженер-лаборант О. Г. Прокопенко, лікар із гігієни праці В. В. Єнін, лаборанти Т. І. Гончар, В. І. Петрук і К. О. Добровольська. Цей підрозділ ВОП проводить санітарно-гігієнічні дослідження факторів виробничого середовища на робочих місцях персоналу. Результати досліджень використовують для атестації робочих місць за умовами праці, а також для розробки заходів, спрямованих на поліпшення умов праці персоналу. Усі працівники відділу – фахівці, що володіють теоретичними та практичними знаннями у галузі охорони праці. Від їх вміння приймати правильні рішення у складних умовах сучасного виробництва залежить життя та здоров'я всіх працівників підприємства.

У відділі охорони праці давно прижився принцип необхідності йти в ногу з часом, навчатись та вдосконалюватись. Показовим є те, що багато охочих і самим повчитись у персоналу, який опікується охороною праці на одному із найбільших підприємств Хмельниччини. Свого часу на Хмельницькій АЕС за ініціатииви Управління Держпраці у Хмельницькій області було проведено семінар-нараду з питань охорони праці. Основна тематика семінару – попередження виробничого травматизму і аварійних ситуацій на підприємствах області, зокрема, у виробничих підрозділах комунального господарства атомної станції та міста Нетішина.

За словами начальника відділу охорони праці Хмельницької АЕС Сергія Романка, у підрозділах ВП ХАЕС роботи у замкнених просторах виконуються згідно із вимогами «Правил охорони праці при експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж та тепловикористовуваних установок», «Інструкції з охорони праці для осіб, що працюють у замкнених просторах», розробленої на станції, а також у відповідності до регламентів проведення таких робіт. Всі працівники, які виконують роботи у замкнених просторах, у обов'язковому порядку проходять відповідні медичні огляди та щорічне спеціальне навчання на право виконання цих робіт на базі навчально-тренувального центру.

Для здійснення безпечної прове-

дення робіт у замкнених просторах керівництво станції приділяє особливу увагу забезпеченню працюючих засобами індивідуального захисту. Даними засобами забезпечені всі 100 відсотків працівників. Періодично на станції за розпорядженням головного інженера або головного інспектора створюється комісія з метою проведення огляду засобів індивідуального захисту, місць їх зберігання, а також використання в роботі. Результати відображаються у відповідних актах із висновками. Перед початком проведення робіт у замкнених просторах, в обов'язковому порядку працівниками хімцеху здійснюється аналіз повітря на вміст кисню, а також інших газів, у тому числі і небезпечних для життя і здоров'я працюючих. Керівництвом станції було прийнято рішення про придбання в підрозділі додаткових сучасних газоаналізаторів фірми «Драгер» для проведення оперативного газоаналізу середовища під час проведення робіт. Всього закуплено 11 таких газоаналізаторів, навчено персонал цехів визначенню компонентів повітряного середовища, що поліпшило якість проведення таких проб під час виконання робіт. Тема безпечної виконання робіт у замкнених просторах складається з ряду пов'язаних між собою умов і обставин, виконання яких і забезпечує безпеку працівників. Під час наради представники Управління Держпраці у Хмельницькій області акцентували увагу персоналу атомної станції на дотриманні основних вимог із безпеки під час виконання газонебезпечних, зварювальних робіт

та при експлуатації електроустановок. В рамках заходу учасники семінару ознайомилися також із роботою навчально-тренувального центру ВП ХАЕС та мали нагоду спостерігати за відпрацюванням позаштатної ситуації на повномасштабному тренажері блочного щита управління. Підбиваючи підсумки наради, представники Управління Держпраці у Хмельницькій області рекомендували залучати провідних фахівців галузі під час щорічної перевірки знань із питань охорони праці та виконання робіт підвищеної небезпеки у ВП ХАЕС.

Вимоги з охорони праці об'ємні, вони відображені у різноманітних правилах, стандартах, нормах, положеннях та численних інструкціях. Вся база документації доступна для ознайомлення і вивчення оперативним та ремонтним персоналом електростанції, за її поповненням і змінами здійснюється ретельний контроль інспекторів відділу охорони праці. Фахові екзамени різної складності, під час яких кожен повинен продемонструвати знання та практичні навички з охорони праці, мають велику ефективність. Лише за умови їх успішної здачі спеціаліст одержує право на виконання професійних обов'язків.

У діяльності відділу важливе місце посідає проведення інструктажів. Трудова біографія кожного нового працівника на ХАЕС розпочинається із зустрічі з представниками відділу, які проводять вступний інструктаж. За такою ж схемою розпочинає свою роботу персонал підрядних організацій, який залучається для проведення планово-попереджувальних та інших ремонтів, а також студенти вузів, які проходять виробничу практику. Цей процес у відділі зазнав певних змін, і тепер вступний інструктаж не нагадує звичайну лекцію, адже супроводжується переглядом пізнавального документального фільму.

На ХАЕС весь комплекс заходів з охорони праці включено у загальностанційний наказ №1. Щоденно інспектори відділу охорони праці здійснюють обходи робочих місць, паралельно перевірки здійснюють цехові комісії. Ведеться також роз'яснювальна робота на предмет того, до яких наслідків можуть привести грубі порушення вимог охорони праці. До порушників, які не дбало ставляться до своїх обов'язків, застосовуються такі види впливу, як вилучення талонів індивідуальної відповідальності, проведення позачергових інструктажів або перевірок знань і таке інше.

- На нашому підприємстві діє система управління охороною праці, - роз'яснює Сергій Романко. - Управління охороною праці є складовою частиною системи управління якістю і реалізується шляхом прийняття керівних рішень на основі заходів та інформації про стан охорони праці, одержаної в результаті контролю стану охорони праці на об'єкті. Організаційно-методичну роботу щодо функціонування системи управління охороною праці здійснює служба охорони праці.

Однією із форм пропаганди культури виробництва на нашій електростанції є навчання персоналу безпечному проведенню робіт. Відповідно до «Положення про навчання, інструктаж і перевірку знань», всі працівники ВП ХАЕС перед початком виробничої діяльності і періодично в процесі роботи за основними та суміжними спеціальностями, а також за спеціальностями на заміщення посад, проходять професійну підготовку, навчання, перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим в разі нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії, відповідно до вимог положень, посадових інструкцій чи кваліфікаційних характеристик. Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазнача-

них у Переліку робіт з підвищеною небезпекою, проходять щороку спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці. Спільна праця інспекторів відділу охорони праці з інструкторами навчально-тренувального центру дає свій результат під час ремонтної компанії.

Однією із форм пропаганди культури виробництва на електростанції є проведення Днів охорони праці, під час яких перевіряється відповідність умов праці прийнятним нормативним документам безпосередньо на робочих місцях у структурних підрозділах. Це суттєво покращує виробничі процеси, спонукає до самодисципліни персоналу. У цьому напрямку до пропаганди належного ставлення

до основ охорони праці ми залуцаємо місцеві ЗМІ, які не тільки інформують про важливі заходи, а й висвітлюють хід їх реалізації.

У роботі персоналу відділу охорони праці є ще інший напрям діяльності - налагодження співпраці із заводами-виробниками, торговельними фірмами, діяльність яких направлена на забезпечення оптимальних умов праці. Традиційно у навчально-тренувальному центрі Хмельницької АЕС відбуваються презентації продукції українських компаній, які спеціалізуються на виготовленні та реалізації продукції для індивідуального захисту працівників. Для представників електростанції, які опікуються охороною праці в підрозділах, демонструються нові зразки спеціального одягу та взуття, які використовуються у різних сферах промислового виробництва. Під час презентації працівники Хмельницької АЕС мають можливість познайомитись із зразками одягу, який використовується під час зварювальних робіт, лагодження техніки.

- Сергію Івановичу, яка продукція зараз використовується на Хмельницькій АЕС для забезпечення безпечних умов праці працівників?

- У нас налагоджена тісна співпраця із багатьма виробниками продукції індивідуального захисту, яка постачається у підрозділи через управління виробничо-технічної комплектації електростанції. Майже десять років ми активно експлуатуємо продукцію визнаної у світі компанії ЗМ. Вона виготовляється за сучасними технологіями і використовується на енергетичних підприємствах для захисту працівників під час виконання зварювальних робіт. Сьогодні у нас використовується майже десяток найменувань продукції цієї компанії. Найбільшим попитом користуються засоби захисту під час проведення ремонтних кампаній. Хочу зазначити, кращі виробники засобів індивідуального захисту активно співпрацюють із ДП «НАЕК «Енергоатом» та його відокремленими підрозділами. Усе розпочинається із експериментів на виробничих майданчиках, зокрема, й на Хмельницькій АЕС. Для місцевих зварювальників була надана продукція компанії, яку вони активно експлуатували під час ремонтно-відновлювальних робіт. Комплекти спеціального одягу експериментально експлуатуються у транспортному цеху.

Про діяльність відділу охорони праці Хмельницької АЕС можна розповісти ще багато. Тут кожен працівник - індивідуальність. А успіх кожного залежить насамперед від психологічної атмосфери у колективі. Коли вона доброзичлива, вимоглива і стабільна, то вдається досягати гарних виробничих успіхів у різних напрямках

діяльності. Але не тільки хороші виробничі показники характеризують будь-який колектив. Варто звертати увагу й на прихильність до змістовного відпочинку. Незаперечним лідером у колективі є Сергій Романко. Він належить до чималої когорти працівників станції, хто частку свого життя присвятив службі на флоті. У робочому кабінеті Сергія Івановича чимало експонатів, які нагадують про море. Він пишається цікавою домашньою колекцією прапорів різних держав та організацій. На сьогодні вона налічує більше двох сотень експонатів, серед яких почесне місце займають прапори ДП «НАЕК» Енерготатом, ВП «ХАЕС». Вони разом із господарем побували на вершинах Карпат та інших гір, коли Сергій Романко разом з однодумцями-ентузіастами вкотре доводив, що атомники - люди допитливі та витривалі. Начальник відділу охорони праці неодноразово демонстрував майстерність у приготуванні рибної юшки, плову, шашликів, адже є зятятим прихильником риболовлі. Сергій Романко один із станційних відчайдухів, які у 2003 році відважились на 250-кілометровий веломарафон між Хмельницькою та Рівненською АЕС з нагоди підготовки пуску їх нових енергоблоків. До речі, поряд з ним тоді активно крутила педалі Юлія Малько, яка зараз обіймає посаду інженера 2 категорії відділу охорони праці. Згодом їх естафету продовжив ще один працівник відділу - старший інспектор Леонід Богомоллов (на жаль, уже немає на білому світі). Він зумів на велосипеді дістатись за досить короткий час до Криму, який тоді ще не був анексований сусідньою державою.

Про захоплення заступника начальника відділу Петра Ваніка відомо всій окрузі. Він тримає пасіку і постійно опікується турботою про медоносів, які допомагають господарям у Старому Кривині та навколишніх селах збирати гарні врожаї таких культур, як гречка, ріпак. А ще Петро Михайлович - зятятий рибалка. Серед його однодумців Володимир Мельничук, який також є відомим шанувальником автомобілів.

До когорти колекціонерів належить інспектор Сергій Кусков, який цікавиться платіжними засобами багатьох країн світу.

Крихітний бісер підкоряється рукам інженера-лаборанта Олени Прокопенко. Вона створила багато унікальних вишитих композицій. А також вражає своїх прихильників запальними східними танцями.

Можна із впевненістю сказати, що позитивні емоції також є запорукою належного забезпечення охорони праці.

Олександр Шустерук

Нетішинські комунальники отримали нову техніку майже за 850 тис. гривень

Автопарк комунального підприємства «Благоустрій» у Нетішині поповнився новою технікою – трактором «Беларус 82.1» з екскаватором-навантажувачем БАМ-2014 вартістю 848 тис. 750 гривень.

Також закуплено до трактора відвал (37 тис. 500 грн.) зі змінними ножами (металевим – для земляних робіт і гумовим – для чищення снігу) та гідромолот ГПМ – 120 для розбивання – бетону (107 тис. 85 грн.).

За інформацією директора КП «Благоустрій» Віктора Кондрацького, техніку закуплено за кошти місцевого бюджету, було виділено 1 млн 194 тис. грн.

Процес закупівлі проходив через систему електронних торгів «Прозоро». Внаслідок чого було зекономлено 2 тис. грн. Переможець торгів – ТОВ «Укравтозапчастина» (м. Київ).

Де найбільше будують на Хмельниччині

У січні–липні цього року підприємці Хмельницької області виробили будівельної продукції на суму 1646,1 млн грн. Індекс будівельної продукції порівняно з січнем–липнем минулого року становив 116,2%, інформує обласне управління статистики.

Порівняно з відповідним періодом 2018 року зросло будівництво нежитлових будівель – у 1,7 раза, водночас будівництво житлових будівель та інженерних споруд скоротилося на 4,5% та 2% відповідно.

Протягом серпня зафіксовано порушень на майже 18 тис. грн

У період з 1 по 31 серпня 2019 року Хмельницьким рибоохоронним патрулем здійснено 59 рибоохоронних рейдів. Проводились вони на водоймах та ринках області. У результаті проведених заходів викрито 79 правопорушень. Зафіксовано 25 порушень за ч. 4 ст. 85 КУпАП, 20 – за ч. 3 ст. 85 КУпАП та 11 – за ст. 88-1 КУпАП. Також складено 23 акти виявлення та вилучення безгосподарського майна.

«Протягом цього часу порушники завдали збитків рибному господарству на суму 17 938 грн. На винних осіб накладено 1 785 грн штрафів. У ході проведених заходів інспекторами патруля конфісковано 153 кг водних біоресурсів. Також 71 одиницю заборонених знарядь ловлі, загальною довжиною 1 768 метрів», – зазначив начальник Управління Держрибагентства Андрій Полудняк.

Для прикладу, 17 серпня державні інспектори виявили факт вилову риби забороненим знаряддям – хваткою. Випадок зафіксували на р. Південний Буг, у межах с. Пирогівці Хмельницького району. Місцевий житель добув 13 екземплярів карася сріблястого та 7 екземплярів коропа. Своїми діями порушник завдав збитків на суму 2 363 грн.

ЯКІ ЗМІНИ ЧЕКАЮТЬ НА УКРАЇНЦІВ У ВЕРЕСНІ

Від першого числа на упаковках усіх медичних препаратів має з'явитися спеціальне 2D-маркування. Відтепер винятково його наявність стане індикатором гарантії якості ліків. Більш детально дізнатися про препарат можна буде після сканування маркування смартфоном. Додаток для такої ідентифікації вже розробляє Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. У

МОЗ кажуть, що наприкінці року він буде готовий і можна буде перевірити якість усіх ліків в аптеках.

Новинка на дорогах. Згідно з державними будівельними нормами на узбіччях і ділянках траси з підвищеною небезпекою використовуватимуть шумові смуги. Під час наїзду автомобіля на них пасажери автівок відчуватимуть сильну вібрацію. У профільному міністерстві

сподіваються, це нагадуватиме водієві зменшити швидкість та бути уважним на дорозі. Також інакше відтепер будуватимуть дороги. Смуга руху - звузиться, а зупинкова - розшириться.

Більше комфорту буде в метро. Від 1 вересня при проектуванні нових станцій метро чи реконструкції старих, на вході/виході зі станцій будуть будувати туалети.

У Славуті відкрили оновлене

хірургічне відділення районної лікарні
3 вересня після реконструкції у Славуті відкрили хірургічне відділення центральної районної лікарні.

Як розповів головний лікар ЦРЛ Віктор Івашук, від функціонування хірургічного відділення залежить стабільність роботи лікарні загалом. На сьогодні славутська хірургія є однією із найпотужніших у Хмельницькій області. У відділенні виконують понад 4000 оперативних втручань різного рівня складності за рік.

Присутні мали змогу на власні очі оглянути облаштований під потреби пацієнтів коридор, палати, переоснащені новими операційними столами та лампами операційні блоки, відремонтовані санвузли тощо.

Відтепер мешканці Славуччини отримали змогу скористатись всіма перевагами оновленого хірургічного відділення.

По роботі й зарплата

Середня номінальна заробітна плата штатного працівника на Хмельниччині у липні становила 9069 грн, що в 2,2 раза вище рівня мінімальної заробітної плати (4173 грн), проте на 17,3% нижче, ніж у середньому по Україні. Про це інформують в обласному управлінні статистики.

Вище середнього рівня була заробітна плата працівників сфери фінансової та страхової діяльності (15907 грн), державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування (14077 грн), промисловості (10733 грн), сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства (10216 грн), транспортного, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (9746 грн).

Серед промислових видів діяльності найвищий рівень заробітної плати спостерігався в працівників підприємств із постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (15985 грн) і перевищував середньообласний показник в 1,8 раза.

Водночас рівень заробітної плати працівників підприємств з тимчасового розміщування й організації харчування, текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів перебував у межах 49,3–71,0% від середньообласного показника.

РЯТУВАЛЬНИКИ ЗАГАСИЛИ ПОЖЕЖУ ЛЕГКОВОГО АВТОМОБІЛЯ

3 вересня о 5:09 до Служби порятунку «101» надійшло повідомлення про пожежу автомобіля по вул. Старонетішинській. На місці події з'ясувалось, що горить ВАЗ-110206. Рятувальниками 8-ї Державної пожежно-рятувальної частини з охорони м.Нетішин о 5:18 займання було ліквідовано. До гасіння пожежі залучались 8 чоловік особового складу та 2 одиниці техніки. Травмованих та загиблих немає. Причину пожежі встановлюють фахівці.

3-й Державний пожежно-рятувальний загін ГУ ДСНС України у Хмельницькій області

ВІДТЕПЕР ПОЛІЦІЮ НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ МОЖНА ВИКЛИКАТИ ЗА ДОПОМОГОЮ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКА MY POL

Достатньо просто завантажити його собі на смартфон і в разі реальної загрози натиснути кнопку «SOS».

Крім того, громадяни зможуть додавати до повідомлень фото з місця події, які миттєво потраплятимуть на розгляд правоохоронців, повідомляє поліція Хмельниччини.

«Ви безкоштовно завантажуйте додаток собі на смартфон. Далі реє-

струєтесь - вводите ім'я, прізвище та по батькові, номер мобільного телефону і електронну адресу, - розповідає Микита Стецюк, заступник керівника проекту «My Pol». – І коли ви потрапляєте в якусь надзвичайну ситуацію або стаєте свідком правопорушення, вам достатньо просто натиснути кнопку «SOS» на смартфоні. Повідомлення оминає операторів лінії «102» і одразу потрапляє

до диспетчера, який безпосередньо направляє наряди поліції. Тобто вам не потрібно буде розповідати де ви і хто ви, бо додаток автоматично підтягне ваші дані і геолокацію. Крім того, якщо, не дай Бог, вас кудись переміщують, додаток ще протягом 10 хвилин відстежуватиме ваше місце перебування».

«Проте хочемо застерегти усіх користувачів додатку, - каже Ва-

силь Макотерський, старший інспектор-черговий лінії «102». - Якщо двічі ви введете неправдиву інформацію, додаток вас заблокує».

Зазначимо, що додаток є абсолютно безкоштовним. Хмельниччина стала 12 областю, де він впроваджується. Керівники проекту кажуть, що до кінця року «My Pol» покриє всю країну.

ШКІЛЬНИЙ СЕЗОН ВСТУПИВ У ПРАВА

2 вересня для 4 066 нетішинських школярів розпочався новий навчальний рік. Цьогоріч перший дзвоник прозвонив востаннє для 203 одинадцятикласників і вперше – для 424 першокласників.

У навчально-виховному комплексі №3 захід проходив дещо іна-

кше, як у минулі роки. Випускники та першокласники, а також їх батьки були головними дійовими особами свята. Решта школярів зайняли свої місця за партами, аби поринути у світ знань.

Звичайно ж, були вітання від керівництва закладу та коровай, який дістався від випускників школи кожному з п'яти перших класів. Прзвучав перший дзвоник після якого першачкам була запропонована руханка. Її провели Королева та Король знань. Тільки отримавши ази спільних дій, дітлахи мали можливість познайомитись із своїми класними кімнатами.

Одинадцятикласники взяли участь у першому уроці, який розповідав про лідерство, як складову подальшого життя. Кращим учням були вручені Дипломи та Грамоти, щовони заслужили їх у попередньому навчальному році. Звучали напутні слова і побажання подальших успіхів.

Трохи згодом у міському парку відбулось загальноміське свято «Шкільний гармидер», де можна було поспілкуватись досхоуч, поді-

литись враженнями від літа, сфотографуватись на згадку, поспівати, потанцювати...

Фото Віктора Гусарова

СЕРЕД УКРАЇНЦІВ МАЙЖЕ ВСІ ВМІЮТЬ ЧИТАТИ...

1 вересня – хвилюючий день для багатьох хмельничан. День знань відкриває новий навчальний рік для дітей, їхніх батьків, вчителів. Нині вже й важко згадати, коли зародилось шкільництво на наших землях, бо має воно багатовікову історію.

ДЯЧКІВСЬКІ ТА БРАТСЬКІ ШКОЛИ

Започаткування шкільної освіти на Поділлі зустрічаємо наприкінці XVI ст. Найбільш освіченим у той час було духовенство, під опікою якого й відкривались перші школи. Зазвичай школи організовувались при церквах, утримувались на кошти батьків. Приміщенням для школи, як правило, була кімната в будинку священика, зрідка окрема будівля. Вчителями були дяки, отож й школи такі часто називали «дяківськими». Наука в них починалась від семирічного віку, учні отримували елементарні знання з письма та арифметики, вивчали часослов, псалтир та церковний спів. Уроки розпочинались здебільшого о 7-й ранку, а вже об 11-й годині завершувались, бо на дітей чекали вдома – допомагати по господарству. Рік, максимум два роки такого навчання – й ти людина освічена.

Якіснішу освіту давали так звані братські школи. В Україні понад чотири століття тому, при великих церквах у містах стали засновувати братства для взаємної допомоги, підтримання свого храму в належному вигляді. Братства відігравали важливу роль не лише в обороні православної віри, а й у поширенні освіти. Перше братство у нашому краї виникло при церкві Святої Трійці у Кам'янці-Подільському 1589 року, й тоді ж була заснована при ньому братська школа. Згодом подібні братства та школи з'явилися в інших містах – у Сатанові, Меджибожі, Летичеві, Новокосятині, Полонному. Зразком для всіх

братських шкіл нашого краю слугувала школа Львівського Успенського Братства, організована у 1586 р. Відомо, що навчання у ній починалося з оволодіння слов'янською граматику, прищеплення навичок читання та письма, вивчення грецької мови. З другого року вивчалася латинська мова, знання якої давало змогу учням знайомитися з досягненнями західноєвропейської науки та літератури, а також поезика, риторика та музика, які мали важливе культурно-просвітне значення. Після такої школи сміливо можна було їхати здобувати вищу освіту до Європи.

АКАДЕМІЇ ОСТРОЗЬКИХ

Хоча, наприкінці XVI – на початку XVII ст. наші земляки мали можливість отримати пристойну освіту й не так далеко. У цей час на землях князя Костянтина Острозького – на Волині, відкриваються школи принципово нового типу – греко-слов'яно-латинські. В них слов'янські культурно-освітні традиції гармонійно поєднувалися з позитивними досягненнями західноєвропейської школи і науки того часу. Даний тип школи став визначальним у розвитку освіти на східно-слов'янських землях протягом тривалого часу. Першою навчальною установою такого типу стала Острозька вища школа, заснована близько 1576 р. вже згаданим діячем і меценатом української православної культури князем Костянтином Острозьким (1526-1608). Сучасники називали її «тримовним ліцеєм», бо навчали в ній трьох мов: грецької, церковнослов'янської й латинської, інколи називали школу колегіумом, а ще – «Греко-слов'янською Академією». У 1599 році зустрічаємо згадки про існування подібної академії в іншому місті князів Острозьких – Старокосятині, яка теж утримувалась на князівські кошти. Щоправда, ця

школа, на відміну від Острозької академії, була нижчого рівня. Тут був лише один дидакал – так тоді називали учителів, а також два служебники – помічники дидакала.

Проте, на початку XVII ст. академія Острозьких стала поступово занепадати. Причиною того було посилення національно-релігійного гніту після проголошення Брестської церковної унії та смерть її мецената Костянтина Острозького (1608 р.). Його послідовники, прийнявши католицизм, не були зацікавлені у продовженні діяльності шкіл, які були суто православними. У 1624 році в Острозі осіли єзуїти, які відкрили там свій колегіум, а академія припинила існування. Зникла школа й у Старокосятині.

З РЕЛІГІЙНИМ НАХИЛОМ

Про католицькі школи – мова окрема. Виникати вони стали при чисельних кляшторах різноманітних монарших орденів (єзуїтів, кармелітів тощо), що масово прийшли на Поділля та Волинь на початку XVII ст. Особливо активно освітньою діяльністю зайнялися єзуїти – вони відкрили на Поділлі мережу шкіл (колегій), де навчалось багато дітей української шляхти та міщан. Мета єзуїтів полягала в тому, щоб зміцнити позиції католицизму, активізувати його вплив на маси за допомогою шкільної освіти. У 1608-1609 роках такі школи з'явилися у Кам'янці, а згодом й в інших містах і містечках краю. Утримувались католицькі школи на пожертви землевласників. Так, єзуїтський колегіум в Кам'янці було засновано завдяки магнатам Лянцкоронським, Калиновським і Язловецьким. Навчання проводилось протягом п'яти років: вивчали граматику, поезику, риторіку, арифметику, геометрію, діалектику і музику. Мовою викладання була латина. Колегіум мав

свою бібліотеку, друкарню, театр та навіть аптеку.

На початку XVII ст. набули поширення школи при протестантських громадах. Так, кальвіністи заснували свою академію у Панівцях (за 8 км від Кам'янця), соцініани (аріані) – у Ляхівцях (нині – Білогір'я). Домінуюче місце в них відводилось латинській мові, якою велось навчання, а також риторичі і діалектиці. Вчителі-протестанти вважали, що освіта для випускників їхніх шкіл потрібна передусім для того, аби вміти грамотно вести дискусії з католиками та православними, й поширювати своє вчення серед них. Але, до середини XVII ст. протестантські громади під натиском католицтва поступово зникають. Зникають й їхні школи.

Серед єврейських громад міст та містечок нашого краю був поширений власний тип шкіл – хедери та Талмуд-Тори. Навчання носило явно релігійний характер – діти посилено щодня вивчали Тору. Хоча елементарні знання – вміти читати та рахувати, тут теж давали.

Отож на Поділлі та Волині XVI – XVIII ст. при бажанні було де навчатись. Діяли початкові школи при церквах і монастирях, у містах та містечках, з'являлись вони в маєтках великих феодалів. Хоча освіта в більшості тодішніх навчальних закладах була низького рівня, але велика кількість дяківських та подібних до них шкіл давала можливість отримати елементарні знання багатьом українцям. До середини XVII ст. початкова освіта (парафіяльна) стала майже загальною в Україні. Як стверджував у 1654 році сирійський мандрівник Павло Алепський – серед українців «всі або майже всі вміють читати і знають порядок молитов і співів, навіть більшість їхніх жінок і дочок».

Сергій Єсунін

ПРАЦІВНИКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ АЕС ПРИВІТАЛИ НЕТИШІНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ З ДНЕМ ЗНАНЬ

До міських заходів, приурочених початку навчального року, долучилися і представники Хмельницької АЕС.

Керівництво ХАЕС побувало з вітаннями на урочистостях з нагоди Дня Знань у всіх навчальних закладах міста.

Цьогорічний День знань у місті-супутнику ХАЕС пройшов не як зазвичай, а за участі представників різних професій. До «Шкільного гармидеру» долучилися військово-службовці з охорони Хмельницької АЕС, пожежники, спортсмени дитячо-юнацької спортивної школи, якою опікується профспілкова організація атомної станції. Працівники інформцентру ХАЕС, з свого боку, розповіли про атомну енергетику молодшим школярам, які вирішили провести свято першого дзвоника, знайомлячись із професіями батьків - працівників ХАЕС.

Трьокласники НВК №3 міста Нетішина не лише дізналися про професію атомника, а також продемонстрували свої знання та от-

римали заохочувальні подарунки від Хмельницької АЕС.

Нацгвардійці з охорони Хмельницької АЕС розповідають на подібних заходах дітям та дорослим про професію захисника Вітчизни.

«Я гадаю, що у таких заходах є велика необхідність. Ми, як військово-службовці військової служби за контрактом, професіонали, маємо демонструвати людям, що у них є на кого покластись в скрутний воєнний час, розповісти про осучаснення Національної гвардії України, нести людям вогник надії та віри в квітуче майбутнє України», - зазначив головний старшина військової частини 3043 прапорщик Євген Лисенко під час спілкування з молоддю.

Викликала інтерес у школярів і пожежна техніка представлена вогне-

борцями третього державного пожежно-рятувального загону Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій. Місцеві вогнеборці разом з демонстрацією засобів пожежогасіння вели мову з школярами і про наслідки необережного поводження з вогнем.

Спортсмени ДЮСШ презентували свої досягнення у різноманітних видах спорту, закликаючи до занять спортом та здорового способу життя.

Загалом, свято знань видалось цікавим для учнів, батьків, гостей та жителів міста енергетиків.

ПРОЯВИЛИ КМІТЛИВІСТЬ

Відбулися змагання з нардів у залік 19-ої Спартакіади Хмельницької АЕС.

Перше місце виборола команда ТрЦ+ЦРБ+ДЦПРВ. Найбільшу кмітливість продемонстрували Ігор Максимчук, Ілля Калитинець, Вадим Власов, Олег Зінчук. Друга сходинка п'єдесталу дісталась представникам команди НТЦ+РЦ+ЗОП, яку представили Ігор та Віктор Ткачі, Микола Оверчук, Сергій Танцюра.

Трійку лідерів замкнула Збірна відділів у складі Костянтина Рябка, Євгенія Якимчука, Валерія Захватаєва, Олександра Каржау.

Ім'я винахідника і батьківщина цієї стародавньої гри приховані від нас у глибині століть.

Єдине відомо, що люди грають в цю гру вже більше 5000 років. Про це свідчать історичні факти. Так, найдавніша з дощок для гри в нарди була знайдена у Шахрі-Сухте (Мала Азія) і датується третім тисячоліттям до нашої ери. Аналог цієї гри виявлений у гробниці фараона Тутанхамона (XV ст. до н. е.). Про нарди писали, зокрема, Шах Ісмаїл Хатаї – засновник держави Сефевідів, великі поети Фізулі, Хагані, Насими і Нізамі, такі корифеї, як Фірдоусі, Сааді, Навої.

У Нетішині чимало прихильників гри для кмітливих. Саме це стало підставою внести нарди до обов'язкових змагань кожної станційної Спартакіади.

Майя Харьковець,
головний суддя змагань

СВЯТО ДЛЯ ПІДШЕФНИХ

2 вересня відбулося свято першого дзвоника у нашому підшефному закладі – Берездівській спеціалізованій школі-інтернат. Малят першого класу радо зустріли учні старших класів та педагогічний колектив школи. На святковий концерт запросили і нас – членів комісії ПК по роботі з дітьми і шефській роботі ВП ХАЕС. Член комісії Ганна Ковба тепло привітала учнів і педагогічний колектив з початком на-

вчального року та побажала всім успіхів, наполегливості та легкого навчального року. Діти раділи подарункам від шефів та передавали слова вдячності колективу атомників.

Шановні колеги! Вкотре висловлюємо щире подяку всім, хто долучився до доброї справи і поділився своїми статками, речами, іграшками та іншим для того, щоб свято для малечі стало яскравішим.

Ріта Грицаєнко,
член КРДІШР

ВДЯЧНІ ЗА УЧАСТЬ

Шановний Микола Сергійовичу!

2019 року у місті Вараш та на реабілітаційно-оздоровчому комплексі «Біле озеро» було проведено ряд іміджевих спортивних заходів, що увійшли у залік Кубка ВП «Рівненська АЕС» «РАЕС CUP - 2019», а саме:

14 квітня - відкрита першість ВП РАЕС з легкої атлетики на півмарафон «Забіг під градирнями»; 8 червня - відкрита першість ВП РАЕС з велоспорту веломарафон «100 ВЕЛОwatt»; 10 серпня - відкрита першість ВП РАЕС з триатлону «Energy Sprint Triathlon».

Кубок проводиться із метою формування позитивного іміджу,

демонстрації відкритості та соціальної відповідальності компанії, популяризації атомної енергетики серед населення регіону розташування АЕС, розвитку корпоративної культури, налагодження дружніх стосунків між співробітниками ДП «НАЕК «Енергоатом». Активними учасниками етапів стали працівники вашого відокремленого підрозділу.

Дякуємо вам за сприяння участі працівників ваших підрозділів у заходах Кубка ВП «Рівненська АЕС» «РАЕС CUP - 2019».

З повагою
генеральний директор
Павло Павлишин

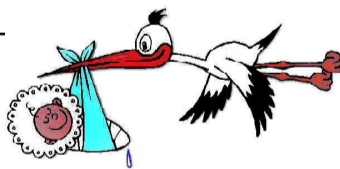
ЛОПОВНЕННЯ

3 29 серпня по 5 вересня 2019 року в акушерському відділенні Нетішина народилося 11 немовлят: 4 хлопчики і 7 дівчаток. Нетішинських немовлят цього разу 9: 7 дівчаток і 2 хлопчики.

Мамою найбільшої новонародженої дитини стала нетішинка Юлія Валеріївна Карауш.

Її донечка народилася вагою 4410 г при зрості 55 см.

Щиро вітаємо батьків з поповненням у сім'ї.
Дані на 9 годину 5 вересня 2019 року.

ПРО НАС НА ЕЛЕКТРОННИХ НОСІЯХ

www.xaes.org.ua

Сторінка у мережі facebook:

www.facebook.com/khnprr

YouTube канал:

www.youtube.com/xaectv

<https://perspekt.org.ua>

ПЕРСПЕКТИВА

Розповсюджується безкоштовно

30100, Хмельницька обл., м.Нетішин, вул. Лісова, 6, редакція.

Тел.: редактор 6-37-85; кор-т: 6-37-86; www.xaes.org.ua;

Головний редактор В.П.Гусаров, тел.: 6-37-84

E-mail: gusarov.viktor@khnprr.atom.gov.ua

Засновник - адміністрація і трудовий колектив Хмельницької атомної електростанції

Зам. 1802. Тираж 2500 екз. Обсяг 1.44 д.а. Набір і текстові діапозитиви виготовлені у ДОД ЦГЗ ХАЕС.

Газета віддрукована офсетним способом у ДОД ЦГЗ ХАЕС. Свідоцтво про реєстрацію серії ХЦ № 200 від 25 жовтня 1994р.

